

บทที่ 2

แนวความคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

ในปัจจุบัน แนวความคิดเกี่ยวกับการลงโทษผู้กระทำความผิดมีความเปลี่ยนแปลงไป จากอดีตเป็นอย่างมาก จากเดิมที่ในอดีตเน้นไปที่การแก้แค้นทดแทนเป็นหลัก แต่ปัจจุบันแนวคิดทางด้านสิทธิมนุษยชนมีความโดดเด่นและได้รับความสำคัญ ซึ่งส่งผลไปถึงสิทธิของผู้ต้องโทษ ประกอบกับเทคโนโลยีมีความเจริญก้าวหน้าทำให้เกิดแนวคิดและมาตรการใหม่ๆ ที่สามารถนำมาปรับใช้กับการลงโทษผู้กระทำความผิดได้อย่างดี เพื่อให้มีการลงโทษที่เป็นไปในลักษณะที่เหมาะสมกับความผิดที่ได้กระทำและลักษณะของนักโทษแต่ละคน จึงได้มีการนำเครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์มาใช้กับผู้กระทำความผิด ซึ่งเป็นหนึ่งในแนวคิดการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดโดยไม่ใช้เรือนจำ ซึ่งนานาอารยประเทศทั่วโลกกว่า 50 ประเทศได้นำแนวคิดดังกล่าวไปใช้ และได้มีการนำไปกำหนดเป็นหลักการไม่ควบคุมตัวผู้กระทำความผิดตามมาตรฐานขั้นต่ำของสหประชาชาติด้วย

2.1 แนวคิดในการลงโทษ

แนวความคิดในการลงโทษซึ่งถือเป็นหลักในการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดตั้งแต่อดีตมา ไม่มีหลักเกณฑ์ที่แน่นอน ขึ้นอยู่กับว่าสังคมแต่ละยุคแต่ละสมัยนั้นเน้นการปฏิบัติต่อกันอย่างไร แต่เมื่อมีผู้ใดกระทำให้เกิดความเสียหายต่ออีกฝ่ายหนึ่ง ไม่ว่าจะเป็นต่อชีวิต ร่างกาย หรือทรัพย์สินก็ตาม การลงโทษจะเป็นไปในรูปแบบของการแก้แค้นทดแทนความเสียหายที่ผู้ถูกกระทำได้รับนั้น กระทำกลับไปในลักษณะเดียวกันหรือร้ายแรงยิ่งกว่า แต่หากฝ่ายผู้ถูกกระทำผู้ด้อยกว่าหรืออ่อนแอกว่าก็จะการแก้แค้นอาจเป็นลักษณะลอบกระทำ หรือจำใจต้องยอมโดยไม่อาจโต้ตอบกลับไปได้ ยิ่งหากเป็นกรณีที่เป็นผู้คนต่างชุมชนกระทำต่อกัน การแก้แค้นก็จะไปในวงกว้างจนบางครั้งไม่อาจยับยั้งและอาจต่อเนื่องเป็นระยะเวลานาน

แต่เมื่อสังคมมีความเจริญก้าวหน้า ทั้งในด้านสังคม การเมือง เศรษฐกิจ การลงโทษในยุคต่อมาจึงเป็นในลักษณะที่รัฐเข้ามาเป็นตัวกลางเพื่อนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษ เพื่อเป็นการรักษาความสงบเรียบร้อยของสังคมทั้งเป็นการคุ้มครองผู้เสียหายและเพื่อให้เกิดความยุติธรรมขึ้นและเป็นการยุติการแก้แค้นกันเอง โดยถือว่าผู้กระทำผิดก่ออาชญากรรมขึ้นนั้นมิได้ทำความเสียหายแก่ผู้เสียหายเท่านั้น แต่ยังทำความเสียหายทำลายความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของ

ประชาชนและสังคมส่วนรวมอีกด้วย จึงต้องเป็นหน้าที่ของฝ่ายบ้านเมืองเข้าจับกุมและตัดสินลงโทษดำเนินการต่อผู้กระทำผิดเพื่อให้สังคมปลอดภัย ส่วนวิธีการลงโทษก็จะใช้มาตรการรุนแรงทารุณ เพื่อเป็นการขู่ขวัญให้หวาดกลัวและเข็ดหลาบและไม่เอาเยี่ยงอย่าง ซึ่งถือเป็นแนวความคิดในการลงโทษที่ถือปฏิบัติสืบมาจนถึงราวศตวรรษที่ 18 จึงได้มีการเรียกร้องให้ มีการปรับปรุงการลงโทษให้ยุติธรรมและเหมาะสมกับการกระทำผิด โดยมีสำนักอาชญาวิทยาต่างๆ เสนอแนวความคิดในการลงโทษไว้มากมาย อันเป็นรากฐานและทำให้เกิดวิวัฒนาการในการลงโทษและการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดจนนำมาสู่แนวความคิดและวิธีการลงโทษที่ใช้อยู่ในสมัยปัจจุบันนี้

ศาสตราจารย์ ฮาร์ท¹ แห่งมหาวิทยาลัยออกซ์ฟอร์ด ศาสตราจารย์ เบ็น² และศาสตราจารย์ฟลู³ โดย H.L.A.Hart ได้อธิบายว่า โทษทางอาญาจะต้องประกอบด้วยสาระสำคัญ 5 ประการ

1) โทษจะต้องก่อให้เกิดความทุกข์

หมายถึง ผู้ได้รับโทษจะต้องได้รับความทุกข์อย่างใดอย่างหนึ่ง อาจเป็นการจำกัดสิทธิเสรีภาพทางร่างกาย การได้รับความเจ็บปวดทางกาย (pain) หรือการสูญเสียทรัพย์สิน หรืออื่นๆ

2) โทษจะต้องใช้ต่อผู้กระทำผิดกฎหมาย

หมายถึง ผู้กระทำผิดกฎหมายเท่านั้นที่จะต้องถูกลงโทษ จะนำบุคคลอื่นที่มีได้กระทำความผิดมารับโทษมิได้

3) โทษจะต้องมีขึ้นเมื่อมีการกระทำผิดกฎหมาย

หมายถึง ต้องมีการกระทำผิดกฎหมายเสียก่อน จึงจะลงโทษได้ หากไม่มีการกระทำผิดกฎหมายก็ลงโทษไม่ได้

4) โทษจะต้องเป็นวิธีการซึ่งคนใดคนหนึ่งนอกจากตัวผู้กระทำผิดนำมาใช้กับผู้กระทำผิดนั้น หากผลร้ายที่เกิดขึ้นจากการกระทำของบุคคลนั้นเอง ไม่นับเป็นโทษทางอาญาตามนับนี้

¹ H.L.A.Hart .Punishment and Responsibility.London: Oxford University Press, 1982 pp. 4-5 (อ้างถึงใน สหชน รัตน์ไพจิตร, 2527). ความประสงค์ของการลงโทษอาญา: ศึกษาเฉพาะประเทศไทยสมัยใช้กฎหมายลักษณะอาญาและประมวลกฎหมายอาญา (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

² S.I Benn. An Approach to the Punishment in Freedom and Responsibility ed by Herbert Morris. California: StanformUniversity Press 1961 p. 517 5 (อ้างถึงใน สหชน รัตน์ไพจิตร, 2527).

³ A. Flew. Definition of Punishment in Contemporary Punishment ed. By Rudolph J. Gerber and Patrick D.McAnany Notre Dame: University of Notre Dame Press 1972 pp. 31-37 5 (อ้างถึงใน สหชน รัตน์ไพจิตร, 2527).

5) โทษจะต้องเกิดจากผู้มีอำนาจที่จะกระทำให้เกิดผลร้ายนั้นขึ้นมาได้
หมายถึง โทษนั้นต้องผ่านกระบวนการตามกฎหมาย และผู้มีอำนาจตามกฎหมายจึงจะ
เป็นผู้ให้ผลร้ายได้

ศาสตราจารย์ โยฮันส์ แอนเดเนิส⁴ (Johannes Andenaes) อธิบายว่า โทษอาญาจะต้อง
ประกอบด้วยลักษณะสำคัญ 3 ประการ

1) โทษเป็นผลร้ายที่รัฐนำมาใช้กับผู้กระทำผิด ผลร้ายที่จะถือว่าเป็นโทษอาญาตาม
ความหมายนี้จะต้องเป็นโทษที่รัฐซึ่งมีอำนาจนำมาใช้กับผู้กระทำผิด

2) โทษต้องมีขึ้นเมื่อมีการกระทำผิดกฎหมาย หากไม่มีการกระทำผิดกฎหมายแล้ว
ได้รับผลร้าย ไม่ถือว่าเป็นโทษอาญาตามความหมายนี้

3) โทษเป็นผลร้ายซึ่งต้องการตอบแทนให้ผู้กระทำผิด รู้ว่าเป็นผลร้ายที่ได้รับจากรัฐ
โดยตรงจากการกระทำผิด ไม่ใช่ผลร้ายที่เกิดขึ้นโดยอ้อม

จากคำนิยามที่เหล่านักวิชาการให้คำอธิบายไว้นั้น พอสรุปได้ว่าโทษทางอาญาจะต้อง
ประกอบด้วยลักษณะสำคัญ 3 ประการ คือ⁵

1. ลักษณะภายนอกของโทษ โทษเป็นผลร้ายซึ่งตอบแทนผู้กระทำผิดอันมีลักษณะ
ที่ก่อให้เกิดความเจ็บปวดแก่ร่างกายหรือผลอันไม่พึงพอใจอื่นๆ เช่น การสูญเสียเสรีภาพทาง
ร่างกายหรือการสูญเสียทรัพย์สิน ผลร้ายดังกล่าวกระทำขึ้นเพื่อตอบแทนจากการที่ผู้กระทำผิดได้
กระทำความผิดกฎหมายโดยสมัครใจและมุ่งจะกระทำต่อผู้กระทำผิดเป็นการเฉพาะตัว

2. ผู้มีอำนาจกำหนดโทษ ต้องเป็นบุคคลที่กฎหมายบัญญัติให้มีอำนาจลงโทษ ซึ่งปกติ
จะเป็นศาล และจะต้องมีวิธีพิจารณาตลอดจนการลงโทษตามที่กฎหมายบัญญัติ

3. ความประสงค์ของการลงโทษ ต้องเป็นการตอบแทนการกระทำผิดของผู้กระทำ
อันมีลักษณะดำเนินผู้กระทำว่าได้กระทำในสิ่งที่ไม่สมควรในสังคมและไม่ควรกระทำอีก

2.1.1 ลักษณะทั่วไปของโทษ

ลักษณะโดยทั่วไปของโทษนั้นมีลักษณะสำคัญอยู่ 3 ประการ ดังนี้

⁴ Johannes Andenaes The General Part of the Criminal Law of Norway. London: Sweet & Maxwell Limited 1965, pp. 8-11 (อ้างถึงใน สหทรน รัตนไพจิตร, 2527).

⁵ จาก กฎหมายอาญา ว่าด้วยโทษและวิธีการเพื่อความปลอดภัย (น. 16), โดย ณรงค์ ใจหาญ, 2553, กรุงเทพฯ: วิญญูชน.

⁶ จาก กฎหมายอาญา ภาค 1 (น. 875-886), โดย จิตติ ดิงสภักดิ์, 2525, กรุงเทพฯ : สำนักอบรมศึกษา
กฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา.

(1) โทษต้องเป็นไปตามกฎหมาย หมายความว่า การจะลงโทษบุคคลใดจะต้องมีกฎหมายบัญญัติว่าการกระทำนั้นต้องมีโทษ และโทษที่จะลงแก่ผู้นั้นจะต้องมีวิธีการและจำนวนโทษซึ่งเป็นไปตามกฎหมายกำหนด หลักนี้เป็นหลักประกันสิทธิเสรีภาพของประชาชนอันมาจากภาษิตในภาษาละตินที่ว่า “Nulla Poena Sine Lege” หรือที่แปลเป็นภาษาไทยว่า “ไม่มีโทษถ้าไม่มีกฎหมาย” ซึ่งหลักนี้มีรับรองไว้ในประมวลกฎหมายอาญามาตรา 2วรรคแรก ที่ว่า “บุคคลจะต้องรับโทษทางอาญาต่อเมื่อได้กระทำการอันกฎหมายที่ใช้ในขณะกระทำนั้นบัญญัติเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้ และโทษที่จะลงแก่ผู้กระทำความผิดนั้นจะต้องเป็นโทษที่บัญญัติไว้ในกฎหมาย”

(2) โทษจะต้องเป็นไปโดยเสมอภาค หมายความว่า การลงโทษบุคคลผู้กระทำความผิดฐานใดฐานหนึ่งจะต้องกระทำโดยไม่เลือกปฏิบัติ ไม่ว่าผู้นั้นจะมีความแตกต่างกันในฐานะสภาพแวดล้อมหรือปัจจัยอื่น เมื่อกระทำความผิดฐานเดียวกันจะต้องได้รับโทษในอัตราเดียวกัน อย่างไรก็ตาม โทษต้องเป็นไปโดยเสมอภาคนี้ไม่จำเป็นต้องถึงขนาดที่ว่าทุกคนที่กระทำความผิดฐานเดียวกันต้องรับโทษจำนวนเท่ากัน เพราะเป็นดุลยพินิจของศาลที่จะกำหนดโดยคำนึงถึงพฤติการณ์หรือความร้ายแรงแห่งความผิดเป็นรายคดีไป

(3) โทษเป็นเรื่องเฉพาะตัว หมายความว่า โทษนั้นจะเป็นเรื่องที่ทำต่อตัวผู้กระทำความผิดโดยตรงเท่านั้น จะไม่มีการตกทอดไปยังทายาทดังเช่นสิทธิและหน้าที่อันเกี่ยวข้องกับทรัพย์สินตามกฎหมายมรดกดังนี้ เมื่อผู้กระทำความผิดถึงแก่ความตายโทษจึงเป็นอันระงับไป ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 138

2.1.2 ทฤษฎีการลงโทษ

แนวคิดทฤษฎีในการลงโทษ หรือการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดนั้นมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาขึ้นอยู่กับความเชื่อว่าการกระทำความผิดนั้นเกิดจากสาเหตุใดและเหตุผลที่จำเป็นจะต้องจัดการหรือปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดในแต่ละยุคสมัยนั้น สังคมมีแนวคิดเป็นไปในทางใดซึ่งทฤษฎีการลงโทษที่ได้ศึกษากันมี 4 ทฤษฎีใหญ่ๆ คือ

(1) ทฤษฎีการลงโทษเพื่อแก้แค้นทดแทน (Retributive Theory)

ทฤษฎีนี้เห็นว่าการลงโทษเป็นสิ่งควรต้องกระทำต่อบุคคลที่กระทำความผิด ก็เพื่อเป็นการแก้แค้นทดแทน อันเป็นปฏิกิริยาของสังคมที่มีต่อพฤติกรรมของบุคคลที่กระทำการที่ผิดต่อกฎหมาย ก็เพื่อทดแทนความผิดที่บุคคลนั้นได้ก่อขึ้นมา และเพื่อรักษาความยุติธรรมและสภาพของสังคมไว้ โดยถือหลักตาต่อตา ฟันต่อฟัน (an eye for an eye, a tooth for a tooth) ในแก้แค้นทดแทนนี้เป็นสภาวะธรรมชาติของคนทฤษฎีนี้มองว่าบุคคลผู้กระทำความผิดหรือฝ่าฝืนกฎเกณฑ์ของสังคมจะต้องได้รับการปฏิบัติกลับคืนในลักษณะเดียวกันกับที่บุคคลนั้นได้กระทำต่อผู้อื่น ซึ่งทฤษฎีนี้ไม่

ว่าที่ยุคที่สมัยก็ยังได้รับการยอมรับอยู่เสมอ อาจเพราะเป็นการมองว่า เป็นสิ่งที่สามมที่สุดกับความผิดที่ผู้กระทำได้ก่อให้เกิดขึ้น

หลักของการลงโทษเพื่อแก้แค้นทดแทน คือ บุคคลผู้กระทำความผิดหรือฝ่าฝืนกฎเกณฑ์ของสังคมสมควรได้รับโทษเพราะเขาได้กระทำผิด และต้องรับผิดชอบการกระทำของตนเอง โทษต้องเหมาะสมกับความรับผิดชอบ ความรับผิดชอบมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับผลร้ายของการกระทำเจตนา ไม่เจตนา หรือประมาท แรงจูงใจ พฤติการณ์แวดล้อม เหตุเพิ่มโทษ ลดโทษ และเหตุบรรเทาโทษ กฎหมายอาญาจึงบัญญัติโทษขั้นสูง ขั้นต่ำ ซึ่งทำให้กฎหมายมีความยืดหยุ่น และสามารถใช้ดุลพินิจกำหนดโทษได้ตามความเหมาะสมหรือตามสมควร⁷

เหตุผลที่ต้องมีการลงโทษผู้กระทำความผิดเพื่อเป็นการทดแทนสำหรับความผิดที่ได้กระทำหรือให้สามมกับความผิดนี้ ได้มีคำอธิบายในทางปรัชญาของ ค้านท์ (Kant) ซึ่งเป็นนักปราชญ์ชาวเยอรมัน ดังนี้

ค้านท์ (Kant) ได้ให้ความเห็นว่า เหตุที่ต้องลงโทษก็เนื่องจากว่าผู้กระทำความผิด การลงโทษจึงเป็นการรักษาความยุติธรรมเอาไว้ โดยถือว่าความยุติธรรมที่ถูกละเมิดจะต้องได้รับการทดแทน เพราะหากความยุติธรรมและสิทธิของมนุษย์ถูกทำลายลง ชีวิตของมนุษย์ก็จะไม่มีคุณค่าอะไรเหลืออยู่ในโลกเลย การลงโทษผู้กระทำความผิดจึงไม่ควรคำนึงถึงผลที่จะเกิดขึ้นประการอื่นๆ ไม่ว่าจะเป็ผลที่จะเกิดกับตัวอาชญากรหรือต่อสังคม แต่คำนึงเพียงว่าเมื่อมีการกระทำผิดก็ต้องมีการลงโทษ เพราะกฎหมายอาญาเป็นคำสั่งเด็ดขาด (The penal law is a categorical imperative) ที่จะต้องทำเช่นนั้น ในความเห็นของค้านท์ โทษจึงเป็นสิ่งจำเป็นในทางความรู้ สึกผิดชอบ โทษเป็นการตอบแทนความยุติธรรมที่ถูกประทุษร้าย ค้านท์ได้ยกตัวอย่างให้เห็นโดยสมมุติว่า ในเกาะๆ หนึ่ง มีเหตุการณ์เกิดขึ้นซึ่งทำให้ พลเมืองในเกาะนี้ทุกคนจำต้องทิ้งเกาะนั้นไป ปัญหามีว่า ถ้านักโทษซึ่งจะต้องถูกประหารชีวิตอยู่ในเกาะนั้นคนหนึ่ง จะต้องประหารชีวิตนักโทษนั้นก่อนที่ชาวเกาะจะละทิ้งเกาะนั้นไปหรือไม่ ความจริงถ้าชาวเกาะจะปล่อยให้ นักโทษประหารอยู่ในเกาะนั้นต่อไป นักโทษนั้นก็จะเป็นอันตรายต่อชาวเกาะต่อไปแล้ว แต่กระนั้นค้านท์ก็ยังเห็นว่าชาวเกาะจะต้องดำเนินการประหารชีวิตนักโทษนั้นเสียก่อน ทั้งนี้ เพื่อรักษาความยุติธรรมเอาไว้ เพราะถ้าหากไม่ประหารชีวิตนักโทษนั้นก็เท่ากับยังไม่ได้ตอบแทนความยุติธรรมที่ถูกประทุษร้ายไป⁸

⁷ จาก *ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับอาชญาวิทยา* (น. 360-361), โดย ประธาน วัฒนวานิชย์, 2546, กรุงเทพฯ: ปรกาศพริก.

⁸ จาก *หลักกฎหมายอาญา* (น. 122), โดย แสง บุญเฉลิมวิภาส, 2551, กรุงเทพฯ: วิทยุชน.

(2) ทฤษฎีการลงโทษเพื่อข่มขู่ขยับยั้งหรือแบบอรรถประโยชน์ (Utilitative Theory)

นักอาชญาวิทยาสำนักรคลาสสิกซึ่งมีซีซาร์ เบ็คคาเรีย (Cesare Beccaria) และ เจอรัมี เบนแธม (Jeremy Bentham) เป็นผู้นำเสนอทฤษฎีการลงโทษแบบอรรถประโยชน์

โดยซีซาร์ เบ็คคาเรีย ซึ่งเป็นนักอาชญาวิทยาชาวอิตาลีคนสำคัญ ที่ได้รับการยอมรับว่าเป็นต้นกำเนิดของสำนักอาชญาวิทยาคลาสสิก ได้เขียนหนังสือชื่อ “อาชญากรรมและการลงโทษ” (Crime and Punishment) เป็นหนังสือความเรียง 99 หน้า แบ่งเป็น 42 หัวข้อ โดยหนังสือดังกล่าวได้พูดถึงเรื่องความทารุณแห่งโทษในปี ค.ศ. 1764 โดยให้ทัศนะไว้ว่า มนุษย์นั้นมีเจตจำนงอิสระ (Free Will) คือมีความเป็นอิสระ มีสิทธิที่จะเลือกกระทำการ หรือไม่กระทำการใดก็ได้ และมนุษย์นั้นเป็นสัตว์โลกที่“มีพร้อมด้วยเหตุผล” (being rational) ดังนั้นเมื่อมนุษย์ตัดสินใจทำอะไรลงไป ก็ย่อมต้องรับผลที่เกิดจากการกระทำของตน โดยการใช้มาตรการลงโทษผู้กระทำผิดจะต้องกระทำโดยเปิดเผย รวดเร็ว และจำเป็นเหมาะสมแก่สถานการณ์โดยเฉพาะอย่างยิ่งโทษทัณฑ์ที่พึงจะใช้แก่ผู้กระทำผิดนั้นควรจะได้ควรจะได้คำนึงถึงสัดส่วนความหนักเบาและความรุนแรงที่ผู้กระทำผิดได้กระทำไปแล้วเป็นปัจจัยสำคัญในการพิจารณาพิพากษาโทษ⁹ (Let Punishment Fit the Crime)

เจอรัมี เบนธัม (Jeremy Bentham) ได้รับอิทธิพลจากแนวความคิดของเบ็คคาเรีย โดยมีความเห็นว่าการสร้างเสริมความชอบธรรมทางกฎหมายที่มีผลในทางปฏิบัติด้วยนั้นจำเป็นต้องใช้หลักประสานประโยชน์ระหว่างทฤษฎีและการปฏิบัติเข้าด้วยกัน กล่าวคือ การลงโทษผู้กระทำผิดจำเป็นต้องคำนึงถึงหลักอรรถประโยชน์สุขของสังคม โดยการใช้มาตรการลงโทษแก่อาชญากรรมตามสัดส่วนแห่งความเสียหายที่เกิดจากอาชญากรรมนั้นๆ ในลักษณะที่ก่อให้เกิดความเจ็บปวดอย่างเพียงพอต่อการข่มขู่หรือปรามมิให้ผู้อื่นเอาเยี่ยงอย่าง และเนื่องจากในการกระทำความผิดย่อมเกิดขึ้นจากความนึกคิดหรือความสมัครใจของบุคคลที่จะเลือกปฏิบัติโดยตนเอง ฉะนั้นการลงโทษแก่ผู้กระทำผิดจึงเป็นการผดุงไว้ซึ่งความชอบธรรมที่สอดคล้องกับแนวความคิดทฤษฎีเจตจำนงอิสระ โดยจำต้องหลีกเลี่ยงการลงโทษผู้กระทำผิดที่รุนแรงเกินกว่าเหตุ การป้องกันอาชญากรรมที่มีประสิทธิผลควรจะต้องคำนึงถึงการควบคุมพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมและการใช้มาตรการส่งเสริมให้บุคคลมีความรู้สึกผิดชอบสอดคล้องกับหลักศีลธรรมและศาสนา โดยใช้กระบวนการอบรมสั่งสอนและให้การศึกษา¹⁰

⁹ จาก *หลักทัณฑ์วิทยา* (น. 84), โดย ประเสริฐ เมฆมณี, 2528, (กรุงเทพฯ: บพิธการพิมพ์).

¹⁰ แหล่งเดิม.

โดยเจเรมี เบนธัม ยังเสนออีกว่า มนุษย์นั้นจะกระทำการใด ย่อมจะต้องชั่งน้ำหนักถึงประโยชน์ที่จะได้รับ กับผลเสียที่จะเกิดขึ้นจากการกระทำของตน หากประโยชน์ที่ได้รับ มีมากกว่าโทษแล้วก็จะตกลงใจที่จะกระทำความผิด ดังนั้นการลงโทษผู้กระทำความผิด โทษที่จะลงนั้นควรที่จะมากกว่าประโยชน์ที่ได้รับจากการทำความผิดของตน หากเป็นเช่นนั้นแล้ว เขาก็จะลี้ภัยจากความตั้งใจที่จะกระทำความผิด เพราะไม่คุ้มค่ากับโทษที่จะได้รับ แนวคิดนี้ทำให้มีผลไปถึงการกำหนดโทษจากการทำความผิดต่างๆ ที่รัฐได้บัญญัติกฎหมายที่เป็นผลในการลงโทษที่หนักกว่าความผิดที่ผู้กระทำได้ทำไป ซึ่งส่งผลช่วยให้เกิดการยับยั้งชั่งใจและป้องกันอาชญากรรมได้

(3) ทฤษฎีการลงโทษเพื่อแก้ไขฟื้นฟู (Rehabilitation)

ตามทฤษฎีนี้เชื่อว่า การลงโทษนั้นต้องมีการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิดร่วมด้วย เพื่อให้กลับตัวเป็นคนดี และเพื่อไม่ให้ผู้กระทำผิดกลับมากระทำความผิดซ้ำ รวมทั้งพยายามที่จะช่วยให้ผู้กระทำผิดกลับไปใช้ชีวิตในสังคมได้อย่างเป็นปกติ ภายหลังจากที่เขาได้รับโทษแล้ว เพราะการที่ลงโทษไปโดยที่เขาไม่รู้ว่าสิ่งที่ได้กระทำลงไปนั้นเป็นสิ่งที่ไม่ถูกต้อง การลงโทษนั้นก็ไม่ได้มีผลเป็นการยับยั้งไม่ให้เขากระทำความผิดอีก

เกทเวย์ (George F.Kirchway) ให้ทัศนะว่า 19 “...การลงโทษไม่สามารถยับยั้ง ผู้ซึ่งหย่อนความรับผิดชอบได้เพราะว่าเขาไม่รู้ถึงผลร้ายที่จะได้รับจากการกระทำผิด ไม่สามารถที่จะยับยั้งบุคคลวิกลจริตได้ เพราะว่าเขาพยายามขัดแย้งกับบรรทัดฐานของสังคมอยู่แล้ว ไม่สามารถยับยั้งผู้ที่กระทำผิดด้วยความฉลาดได้ เพราะเขาข่มไม่คิดว่าจะถูกจับได้ ไม่สามารถยับยั้งผู้ซึ่งกระทำความผิดโดยกะทันหันได้ เพราะแรงกระตุ้นให้กระทำผิดมีเร็วกว่าที่จะคิดถึงเหตุผล ถ้าการลงโทษไม่สามารถยับยั้งบุคคลเหล่านี้ได้แล้ว แล้วใครกันที่การลงโทษจะยับยั้งได้ ก็คงจะมีแต่บุคคลซึ่งมีมาตรฐานความประพฤติที่ดีและไม่ละเมิดกฎหมายอยู่แล้ว ซึ่งไม่จำเป็นต้องอาศัยการลงโทษเพื่อเป็นการยับยั้งมาชู้เลย...”¹¹

ผู้ให้คำจำกัดความในเรื่องการแก้ไขผู้กระทำผิดเป็นท่านแรก คือนักวิชาการชาวอเมริกัน ชื่อศาสตราจารย์เอเลน ซึ่งพอสรุปหลักการได้ว่าทฤษฎีการแก้ไขผู้กระทำผิดนี้ เป็นการรวมเอาแนวคิดหลายแนวคิดไว้ด้วยกัน แต่มีสิ่งหนึ่งที่เห็นพ้องกันว่า พฤติกรรมมนุษย์นั้นเป็นผลที่สืบเนื่องมาจากอดีต เหตุเหล่านี้เป็นเพียงส่วนหนึ่งของสภาพทางธรรมชาติของมนุษย์ ด้วยประการนี้จึงเป็นหน้าที่ของนักวิทยาศาสตร์ที่จะต้องค้นคว้าหาคำอธิบายว่า เหตุผลเหล่านี้มีความเป็นมาอย่างไร ความรู้ที่ได้มาจากการศึกษาถึงพฤติกรรมอันสืบเนื่องมาจากอดีตนี้ จะทำให้มนุษย์สามารถ

¹¹ Giles Playfair and Derirck Singeton. Crime, Punishment and Cure. London: The Camelot Press Ltd. 1965, pp. 95-96 (อ้างถึงใน สหชน รัตนไพจิตร น. 59-60).

ใช้วิธีการทางวิทยาศาสตร์ควบคุมพฤติกรรมมนุษย์ได้ และที่เห็นเป็นลักษณะเด่นชัดของทฤษฎีนี้คือวิธีการทั้งหลายที่จะนำมาปฏิบัติต่อผู้ต้องโทษนี้ จะต้องมีสภาพเป็นตัวบำบัดตัดโอกาส หรือจำกัดความสามารถในการกระทำความผิด วิธีการเหล่านี้จะต้องเป็นตัวกำหนดให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของพฤติกรรมของผู้ต้องโทษเพื่อความสุข ความพึงพอใจของผู้นั้นและเพื่อป้องกันสังคมจากอาชญากรรมอันจะพึงมีขึ้น¹²

โดยทฤษฎีนี้เห็นว่าการลงโทษต้อง ควรเน้นที่การปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดเป็นรายบุคคลและโทษก็ต้องเหมาะสมกับแต่ละบุคคล ขึ้นอยู่กับสาเหตุและลักษณะแห่งการกระทำรวมทั้งพื้นฐานจิตใจของผู้กระทำผิดแต่ละคน การแก้ไขฟื้นฟูเน้นการวิเคราะห์สาเหตุของการกระทำผิด เพื่อผู้กระทำความผิดจะไม่กลับมากระทำความผิดซ้ำอีก ซึ่งเป็นที่มาของหลักการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดเป็นรายบุคคล(individualization)

(4) ทฤษฎีการลงโทษเพื่อเป็นการตัดโอกาสไม่ให้กระทำความผิดอีก (Incapacitation)

การตัดโอกาสในการกระทำความผิด เป็นการลงโทษในลักษณะที่ตัดโอกาสของผู้กระทำความผิด ที่จะกลับมากระทำความผิดซ้ำ หรือไม่อาจจะกระทำความผิดได้อีกต่อไปเช่นการจำคุก สำหรับการประหารชีวิตนั้นเป็นการตัดโอกาสกระทำความผิดได้อย่างได้ผลที่สุด เพราะเขาจะไม่มีโอกาสกลับมากระทำความผิดได้อีกต่อไป

การลงโทษเพื่อตัดโอกาสกระทำความผิดมีวัตถุประสงค์ที่จะป้องกันมิให้ผู้กระทำความผิดได้กระทำความผิดซ้ำหรือมีการประทุษร้ายต่อสังคมอีกต่อไป จะเห็นได้ว่าวัตถุประสงค์ของการลงโทษเพื่อตัดโอกาสกระทำความผิดนี้จะคล้ายกับวัตถุประสงค์ของการลงโทษเพื่อข่มขู่ยับยั้ง คือ เพื่อป้องกันอาชญากรรมในอนาคต แต่การลงโทษเพื่อข่มขู่ยับยั้งมุ่งให้ผู้กระทำและบุคคลอื่นเกิดความกลัวไม่กระทำความผิดอีกแต่การลงโทษเพื่อการตัดโอกาสมุ่งป้องกันการกระทำความผิดโดยทำให้ผู้กระทำความผิดหมดโอกาสที่จะกระทำความผิดขึ้นมาอีก¹³

2.1.3 แนวความคิดว่าด้วยการบังคับโทษ

การบังคับโทษเป็นมาตรการในการดำเนินการเกี่ยวกับโทษจำคุกและโทษกักขังหรือวิธีการเพื่อความปลอดภัยที่เป็นการจำกัดเสรีภาพของบุคคล ซึ่งกฎหมายว่าด้วยการบังคับโทษเป็นกฎหมายที่บัญญัติขึ้นมาเพื่อกำหนดวิธีปฏิบัติในการที่จะจัดการกับผู้กระทำความผิดในชั้นตอนสุดท้ายของกระบวนการยุติธรรมหลังจากศาลได้ ตัดสินว่าผู้ กระทำความผิดมีความผิดและกำหนดโทษแก่เขาแล้ว เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการลงโทษในที่สุด

¹² จาก ทฤษฎีอาญา (น. 92) โดย อภิรัตน์ เพ็ชรศิริ.

¹³ จาก หลักการวิเคราะห์ระบบงานราชทัณฑ์ (น. 25) โดย นันทิ จิตสว่าง, 2545, กรุงเทพฯ: มูลนิธิพิบูลสงเคราะห์ กรมราชทัณฑ์.

2.1.3.1 วัตถุประสงค์ของการบังคับโทษที่สำคัญมีดังนี้¹⁴

(1) เพื่อให้มีการดำรงชีวิตในอนาคตโดยปราศจากการกระทำความผิดและมีความรับผิดชอบต่อสังคม

มุ่งเน้นการดำรงชีวิตในอนาคตโดยปราศจากการกระทำความผิดและมีความรับผิดชอบต่อสังคม ซึ่งเป็นข้อสำคัญที่สุด เพราะเมื่อมีการลงโทษจำคุกจนครบระยะเวลาแล้ว ผู้กระทำผิดนั้นก็ออกมาดำรงชีวิตร่วมกับผู้อื่นในสังคมปกติอีกครั้ง ดังนั้น การลงโทษจำคุกจะต้องหลีกเลี่ยงผลเสียหายในการบังคับโทษจำคุกคือ ต้องไม่ทำลายบุคลิกภาพของคนปกติและต้องสอดคล้องกับหลักศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ตามรัฐธรรมนูญอยู่บนพื้นฐานของการบังคับโทษ หลักความใกล้เคียงของชีวิตภายในและภายนอกเรือนจำ และนักโทษทุกคนมีโอกาสเข้าสู่สังคม การลงโทษอย่างมีเหตุผลย่อมไม่ลงโทษเพียงเนื่องจากว่าได้ มีการกระทำความผิดขึ้นมาเท่านั้น เพราะสิ่งใดเกิดขึ้นแล้วไม่อาจแก้ไขให้ กลับเป็นดังเดิมได้ แต่เขาย่อมลงโทษโดยคำนึงถึงอนาคต เพื่อให้ทั้งผู้ที่กระทำความผิดเองและผู้รู้เห็นว่าผู้กระทำความผิดถูกลงโทษ ไม่กระทำความผิดขึ้นอีก โดยสรุปหลักเกณฑ์พื้นฐานการบังคับโทษที่ต้องนำมาใช้ดังนี้

1) หลักความใกล้เคียงของชีวิตภายในและภายนอกเรือนจำ กล่าวคือ รัฐต้องบริหารจัดการต่างๆ เกี่ยวกับการบังคับโทษจำคุกโดยให้ การใช้ชีวิตของผู้ต้องโทษมีความใกล้เคียงกับการใช้ชีวิตของบุคคลนั้นภายนอกเรือนจำ มิฉะนั้นจะทำให้ผู้ต้องโทษเสียบุคลิกภาพของการอยู่ร่วมกันทางสังคมภายนอกไป ไม่สามารถกลับคืนสู่สังคมได้

2) หลีกเลี่ยงผลเสียจากการบังคับโทษ หมายความว่า มาตรการหรือกลไกต่างๆ ในการลงโทษและบังคับโทษต้องหลีกเลี่ยงผลเสียจากการบังคับโทษ อันเป็นการทำลายบุคลิกลักษณะของความเป็นมนุษย์ เช่น การลงโทษด้วยวิธีโหดร้ายรุนแรง

3) หลีกเลี่ยงไม่ให้ผู้กระทำผิดได้ประสพกับสิ่งที่ทำลายคุณลักษณะประจำตัวของคนคนนั้น กล่าวคือ เมื่อผู้กระทำผิดถูกคุมขังในเรือนจำ ย่อมเสื่อมเสียฐานะชื่อเสียงในสายตาคนทั่วไป ทำให้โอกาสและกำลังใจที่จะกลับตัวเป็นคนดีน้อยลง ประกอบกับระหว่างที่ถูกคุมขัง ผู้กระทำผิดจะต้องอยู่ปะปนกับผู้กระทำผิดที่เป็นอาชญากรอาชีพ ซึ่งมีอิทธิพลสามารถครอบงำผู้อื่นได้โดยง่าย วิธีการป้องกันได้แก่

ก. การปล่อยตัวผู้ กระทำผิดโดยไม่ลงโทษจำคุก โดยเฉพาะโทษจำคุกระยะสั้น เพื่อหลีกเลี่ยงการจำคุกโดยไม่จำเป็น

¹⁴ จาก “ปัญหาการบังคับโทษจำคุกในประเทศไทย,” โดย ธาณี วรภัทร์, (2548, กรกฎาคม-ธันวาคม), วารสารกฎหมายธุรกิจบัณฑิตย์, 2 (5), น. 65-68.

ข. การปล่อยตัวก่อนครบกำหนดโทษจำคุก เป็นอำนาจของทางราชทัณฑ์ที่จะพิจารณา ปล่อยตัวผู้กระทำความผิดก่อนครบกำหนดโทษหากเห็นว่าเหมาะสม ในอันที่จะมีชีวิตอยู่ในสังคมของผู้นั้นจะเสื่อมทรามลงหากยังคงอยู่ในเรือนจำ

ค. การแยกประเภทนักโทษ เช่น แยกโดยพิจารณาอายุผู้กระทำความผิดครั้งแรก

4) หลักการคืนคนดีสู่สังคม การบังคับโทษมุ่งผลสำเร็จในการสร้างจิตสำนึกอันดี ความรู้ ผิดชอบชั่วดี ให้เกิดขึ้นกับผู้ต้องโทษให้ได้

(2) เพื่อเป็นการคุ้มครองสังคม

การบังคับโทษมุ่งจะคุ้มครองสังคมเมื่อเป็นที่แน่ชัดแล้วโดยกระบวนการยุติธรรมทางอาญาว่าบุคคลนั้นเป็นผู้กระทำความผิด ในส่วนของการบังคับโทษก็จะจำกัดเสรีภาพของนักโทษผู้นั้นเพื่อเข้าสู่มาตรการในการแก้ไขชนิดต่างๆ ตามระยะเวลาที่สมควรโดยพิจารณาจากเหตุปัจจัยต่างๆ เกี่ยวกับความบกพร่องของนักโทษนั้นให้ เป็นไปตามแผนการบังคับโทษ เมื่อบำบัดรักษาเป็นปกติดีแล้วจึงปล่อยให้ บุคคลผู้นั้นกลับเข้าสู่สังคมวัตถุประสงค์ของการบังคับโทษจึงเป็นการคุ้มครองสังคมหรือแก้ไขพฤติกรรมชั่วของคนที่ทำผิดกฎหมายอาญาให้เป็นคนดีของสังคม

(3) ปรับปรุงแก้ไขพฤติกรรมที่ผิดกฎหมาย

การบังคับโทษมุ่งยกระดับสามัญสำนึกและพฤติกรรมที่ตกต่ำของผู้กระทำความผิดให้ขึ้นมาสู่ระดับปกติ โดยหลักการที่ว่ามนุษย์เป็นประติสักรักรมที่ธรรมชาติสร้างขึ้นเป็นพิเศษให้สามารถเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ ได้ และสามารถพัฒนาเปลี่ยนแปลงนิสัยและพฤติกรรมได้ จึงต้องมีการส่งเสริมคุณค่าในตัวบุคคล ส่งเสริมความสามารถของบุคคล ต้องแสดงผลลัพธ์ของความคิดและการกระทำรวมทั้งผลลัพธ์ทางเศรษฐกิจสำหรับความเป็นไปได้ในการหาเลี้ยงชีพเพื่อชดเชยจุดอ่อนหรือสิ่งบกพร่องของแต่ละคน ซึ่งการบำบัดปรับปรุงแก้ไขนี้นักโทษแต่ละคนจะไม่มีเหมือนกัน ต้องมีการวิเคราะห์สาเหตุและวางแผนการบังคับโทษเป็นรายๆ ไป อันจะยังผลสุดท้ายให้เกิด คือ เมื่อนักโทษพ้นโทษแล้วจะไม่กระทำความผิดซ้ำอีก

2.1.3.2 ปัญหาโทษสั้นเรือนจำ

ในปัจจุบันเนื่องจากสภาวะทางสังคมและเศรษฐกิจเป็นปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อสถิติอาชญากรรมให้เพิ่มสูงขึ้นเป็นอย่างมาก เพราะเน้นด้านการบริโภคเป็นหลัก ทำให้มนุษย์ต้องหาปัจจัยทางด้านกำลังทรัพย์มาเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน เด็กและเยาวชนห่างศาสนา ไม่ได้รับการอบรมจากผู้ปกครองเนื่องจากต้องเสียเวลาไปกับการทำงานเพื่อนำเงินมาใช้จ่ายในครอบครัว ทั้งปัญหาเด็กและเยาวชนที่ไม่ได้รับการศึกษา ล้วนเป็นสาเหตุที่ทำให้มนุษย์ก่ออาชญากรรมทั้งสิ้น เมื่อบุคคลที่ตัดสินใจที่จะกระทำความผิดอาชญากรรม รัฐก็มีความจำเป็นที่จะต้องจัดการกับบุคคลผู้กระทำความผิด ซึ่งเมื่อเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม และศาลได้ตัดสินลงโทษแล้ว โทษที่ลงแก่

ผู้กระทำผิดนั้นส่วนใหญ่ก็เป็นโทษจำคุกทั้งสิ้น ยิ่งในปัจจุบันปัญหาเสพติดเป็นปัญหาใหญ่ที่สุดที่มีการกระทำความผิด อาจเพราะคุ้มค่ากับการที่ได้กระทำความผิดไป ส่งผลให้นักโทษเสพติดที่ถูกพิพากษาให้ลงโทษจำคุกนั้น เมื่อเทียบปริมาณประชากรในเรือนจำทั้งหมดในประเทศไทยแล้ว นักโทษเสพติด มีจำนวนเกินครึ่งของประชากรนักโทษทั้งหมด แม้ศาลจะมีโอกาสใช้ดุลยพินิจในการเล็งไม่ลงโทษโทษจำคุกแก่ผู้กระทำผิดหากเป็นความผิดที่มีโทษความผิดร้ายแรง มิใช่เป็นการกระทำโดยจงใจให้เกิดความเสียหาย หรือเป็นการกระทำผิดครั้งแรกก็ตาม แต่การที่ผู้กระทำผิดไม่ว่าจะเป็นคดีเล็กน้อยหรือคดีใหญ่ คดีค้ายาเสพติดหรือคดียาเสพติด คดีที่มีคำพิพากษาเด็ดขาดแล้ว หรือคดีที่อยู่ในอุทธรณ์ฎีกา จะถูกส่งเข้าเรือนจำเป็นส่วนใหญ่ ย่อมส่งผลให้ประเทศไทยมีจำนวนผู้ต้องขังเพิ่มมากขึ้น

เมื่อมีนักโทษอยู่ในเรือนจำมากเกินไปปริมาณที่เรือนจำสามารถรองรับได้ การที่ผู้ต้องขังต้องใช้ชีวิตอยู่ในเรือนจำอย่างแออัด ทั้งกิน นอน และถ่ายร่วมกัน ย่อมส่งผลกระทบต่อสุขภาพอนามัยของผู้ต้องขัง ซึ่งโรคที่เป็นปัญหาคือ โรคภูมิคุ้มกันบกพร่อง (AIDS) วัณโรค โรคผิวหนังทุกชนิด โรคติดต่อต่างๆ ซึ่งปัญหาโรคภูมิคุ้มกันบกพร่อง (AIDS) นั้นส่วนใหญ่เกิดจากพฤติกรรมรักร่วมเพศในเรือนจำ ส่วนปัญหาของวัณโรคหรือโรคผิวหนังเมื่อผู้ต้องขังอยู่กันอย่างแออัดเมื่อมีผู้ป่วยเกิดขึ้นก็ย่อมสัมผัสและติดต่อกันได้ง่ายขึ้นและกระจายผู้ต้องขังคนอื่นทำให้จำนวนผู้ป่วยเพิ่มมากขึ้นอย่างรวดเร็ว

การที่ประชากรผู้ต้องขังมีเป็นจำนวนมาก ทำให้ได้รับการดูแลไม่ทั่วถึง ทั้งทางด้าน การดูแลรักษา การฟื้นฟู การควบคุมผู้ต้องขังที่มีปัญหาที่ทำได้ยากเนื่องจากเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์มีไม่เพียงพอ เกิดปัญหานักโทษกดขี่ข่มเหงรังแก หรือข่มขืนกันเอง อีกทั้งนักโทษมีการถ่ายทอดพฤติกรรมที่ไม่ดีระหว่างกัน เรียนรู้วิชาโจรกันเอง ทำให้เกิดปัญหาต่างๆตามมามากมาย

2.2 แนวคิดในการพักการลงโทษ

2.2.1 ความหมายของการพักการลงโทษ

การพักการลงโทษนั้นนักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายไว้ไม่แตกต่างกันมากนัก โดยมีความหมายที่น่าสนใจดังนี้

การพักการลงโทษ คือ การปลดปล่อยนักโทษเด็ดขาดที่ได้รับโทษจำคุกในเรือนจำมาก่อนแล้วส่วนหนึ่งให้ได้รับความเป็นอิสระไปอยู่ภายนอกเรือนจำหรือทัณฑสถานก่อนครบกำหนดโทษ ตามหลักการปลดปล่อยที่มีเงื่อนไขและภายใต้การสอดส่องดูแลของพนักงานคุมประพฤติตลอดระยะเวลาที่ได้รับการพักการลงโทษ หรือเป็นวิธีการปล่อยตัวผู้ต้องขังซึ่งถูกลงโทษจำคุกตามกำหนดเวลาที่ศาลพิพากษาไว้ส่วนหนึ่งแล้วก่อนครบกำหนดโทษ แต่การปล่อยนี้เป็นการปล่อยโดย

มีเงื่อนไขภายใต้การดูแลและแนะนำของพนักงานคุมประพฤติ และเจ้าหน้าที่มีสิทธิจับกุมตัว กลับคืนเข้าคุมขังได้อีก หากผู้ได้รับการพักการลงโทษกระทำผิดเงื่อนไขการพักการลงโทษ โดยนัยนี้จึงกล่าวได้ว่า การพักการลงโทษเป็นการปล่อยผู้ต้องขังออกจากเรือนจำและทัณฑสถานก่อนครบกำหนดโทษ โดยมีเงื่อนไขปฏิบัติอย่างเคร่งครัด หากปฏิบัติผิดเงื่อนไข ก็จะต้องถูกจับตัวส่งมาควบคุมอีกจึงเท่ากับเป็นการช่วยให้ผู้ต้องขังมีโอกาสกลับสู่ฐานะของบุคคลธรรมดาได้เร็วกว่าปกติตนเอง¹⁵

การพักการลงโทษนั้น เป็นการปลดปล่อยนักโทษออกไปก่อนครบกำหนดโทษตามคำพิพากษาศาลภายใต้เงื่อนไขการคุมประพฤติที่กำหนด ซึ่งหากผู้ได้รับการพักการลงโทษฝ่าฝืนเงื่อนไขในการสอดส่องความประพฤติในระยะเวลาที่กำหนดไว้แล้ว ผู้นั้นจะต้องถูกเพิกถอนการพักการลงโทษและถูกนำตัวกลับไปรับโทษส่วนที่ยังเหลืออยู่ต่อไปจนครบกำหนดโดยไม่ต้องมีการฟ้องร้องพิจารณากันใหม่อีก การพักการลงโทษนี้เหมือนเป็นการทดลองปล่อยผู้ต้องขังไปเพื่อพิสูจน์ว่าจะสามารถปรับตัวให้เข้ากับสังคมได้เพียงใดหรือไม่¹⁶

2.2.2 วัตถุประสงค์ของการพักการลงโทษ

การพักการลงโทษเป็นมาตรการหลักสำหรับปฏิบัติต่อผู้กระทำผิด และเป็นวิธีการปฏิบัติงานของกรมราชทัณฑ์อีกรูปแบบหนึ่งที่กำหนดให้เรือนจำและทัณฑสถาน นำมาใช้ปฏิบัติต่อผู้ต้องขังในชุมชนโดยให้สังคมเข้ามามีส่วนร่วม เพื่อต้องการแก้ไขฟื้นฟูสภาพจิตใจผู้ต้องขังให้มีความพร้อมที่จะประพฤตินั้นเป็นพลเมืองดี สามารถประกอบอาชีพสุจริต และอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ด้วยดีภายหลังพ้นโทษ

ดังนั้น จุดมุ่งหมายหลักของการพักการลงโทษคือ¹⁷

1) ป้องกันสังคมโดยการ

ให้ผู้กระทำผิดนั้นเองถูกควบคุมตัวอยู่ในทัณฑสถานในระยะเวลาหนึ่ง และเมื่อได้มีการปล่อยตัวออกมาโดยการพักการลงโทษแล้ว ก็จะต้องยังอยู่ภายใต้ มาตรการในการสอดส่องดูแลของเจ้าหน้าที่และมีเงื่อนไขในการควบคุมความประพฤติพร้อมกับมาตรการบังคับเมื่อมีการละเมิดเงื่อนไขดังกล่าว

¹⁵ หลักทัณฑ์วิทยา (น. 526). เล่มเดิม.

¹⁶ จาก *อาชญาวิทยาและทัณฑ์วิทยา* เอกสารประกอบการบรรยาย (น. 134), โดย สุวิทย์ นิ่มน้อย, เฉชาศิริเสริญ, อัยฎรงค์ ปาณิกบุตร, 2522, กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

¹⁷ *อำนาจในการพิจารณาพักการลงโทษ* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารนิติ), โดย พรเลิศ สักดิ์สงวน, 2555, กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

2) แก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดโดยการให้ผู้กระทำความผิดออกจากเรือนจำก่อนกำหนดโดยจะทำให้ไม่ต้องจำคุกเป็นระยะเวลายาวนานเกินไปอันจะทำให้เขาได้เรียนรู้และถ่ายทอดลักษณะนิสัยการประกอบอาชญากรรม และการปล่อยตัวนั้นเขาก็จะอยู่ภายใต้การสอดส่องดูแลและการช่วยเหลือของเจ้าหน้าที่ ซึ่งจะช่วยในการปรับตัวเข้ากับสังคมภายนอกและเรียนรู้ที่จะอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อีกครั้งหนึ่ง

2.2.3 ประโยชน์ของระบบพักการลงโทษ

1. เป็นผลดีสำหรับตัวนักโทษ เป็นการลดปัญหาความกดดันทางจิตใจ โดยเฉพาะผู้ต้องขังที่ต้องโทษระยะยาว ผู้ต้องขังที่ไม่ตั้งใจกระทำความผิดหรือกระทำความผิดเพราะความประมาท ทำให้ได้รับการปลดปล่อยในเวลาอันเหมาะสมเมื่อได้รับโทษจำคุกมาพอสมควรแล้ว นักโทษที่ได้รับการปล่อยตัวคุมประพฤติซึ่งถือว่าเป็นระยะหัวเลี้ยวหัวต่อ จะได้มีโอกาสปรับตัวให้เข้ากับครอบครัว ญาติพี่น้อง และสังคมภายนอกได้อย่างปกติสุข อันเป็นการป้องกันการกระทำผิดซ้ำได้อีกทางหนึ่ง

2. เป็นผลดีต่อสังคม สังคมจะปลอดภัยจากผู้พ้นโทษมากขึ้น เพราะนักโทษเหล่านี้เป็นนักโทษที่มีความประพฤติดี อยู่ในระเบียบวินัย ตั้งใจรับการศึกษาอบรมและฝึกวิชาชีพ หลังจากปล่อยตัวพักการลงโทษออกจากเรือนจำแล้วยังต้องอยู่ภายใต้การควบคุม ความประพฤติของพนักงานคุมประพฤติอีกระยะหนึ่งจนกว่าจะครบกำหนดโทษตามคำ พิพากษาศาล หากออกมาแล้วไม่ประพฤติปฏิบัติตนตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้อาจถูกนำตัวกลับเข้าคุมขังยังเรือนจำตามเดิม

3. เป็นผลดีต่อทางราชการ

3.1 เป็นการแก้ปัญหาผู้ต้องขังล้นเรือนจำวิธีหนึ่ง โดยไม่จำเป็นต้องเพิ่มจำนวนเจ้าหน้าที่หรือเพิ่มจำนวนเรือนจำเพื่อให้เพียงพอกับจำนวนผู้ต้องขังที่เพิ่มขึ้น

3.2 การปล่อยผู้ต้องขังออกสู่สังคมภายนอกด้วยการคุมประพฤติก่อนพ้นกำหนดโทษ ทำให้ประหยัดงบประมาณแผ่นดิน โดยเฉพาะค่าอาหารในการเลี้ยงผู้ต้องขังถึงปีละสิบล้านบาท ทั้งนี้ ยังไม่รวมถึงค่าเครื่องนุ่งห่ม ค่ารักษาพยาบาล ค่าสาธารณูปโภคอื่นๆ

2.2.4 รูปแบบขององค์กรที่ทำหน้าที่พิจารณาพักการลงโทษ¹⁸

ในปัจจุบันปรากฏรูปแบบของผู้ทำหน้าที่พิจารณาพักการลงโทษเป็นลักษณะใหญ่ๆ 2 ลักษณะ ได้แก่ รูปแบบที่ให้ฝ่ายบริหารเป็นผู้พิจารณาพักการลงโทษและรูปแบบที่ให้ ศาลเป็นผู้พิจารณาพักการลงโทษ

¹⁸ แหล่งเดิม.

2.2.4.1 รูปแบบของการพักการลงโทษโดยฝ่ายบริหาร

การพักการลงโทษโดยฝ่ายบริหารนั้นมักจะกระทำในรูปแบบของคณะกรรมการ เนื่องจากคณะกรรมการนั้นจะเป็นการรวมตัวของผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งมีความเชี่ยวชาญในด้านต่างๆ ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการพิจารณาในเรื่องนั้นๆ และยังก่อให้เกิดการถกเถียงโต้แย้งกันได้ ข้อสรุปของการตัดสินใจในที่สุด สำหรับคณะกรรมการที่ทำหน้าที่พิจารณาพักการลงโทษนี้ยังแบ่งออกเป็นสองรูปแบบใหญ่ๆ คือ คณะกรรมการลงโทษซึ่งมาจากหน่วยงานทางราชทัณฑ์และคณะกรรมการลงโทษซึ่งไม่สังกัดหน่วยงานทางราชทัณฑ์

(1) คณะกรรมการพักการลงโทษซึ่งมาจากหน่วยงานราชทัณฑ์

คณะกรรมการพักการลงโทษซึ่งมาจากหน่วยงานราชทัณฑ์นั้น จะสามารถเข้าใจถึงกระบวนการพักการลงโทษในฐานะของกระบวนการหนึ่งซึ่งผูกติดอยู่กับโปรแกรมของราชทัณฑ์อย่างใกล้ชิด การตัดสินใจพักการลงโทษนั้น โดยที่เป็นการตัดสินใจที่มีผลกระทบต่อผู้กระทำผิดเป็นอย่างมาก คณะกรรมการพักการลงโทษซึ่งเป็นผู้ที่ใกล้ชิดกับงานราชทัณฑ์และสามารถนำสภาพของผู้กระทำผิด ความประพฤติ ผลงาน และความตั้งใจในการกลับตัวเป็นคนดีของผู้กระทำผิดมาพิจารณาประกอบ จึงสมควรจะเป็นผู้ทำหน้าที่พิจารณาตัดสินใจให้พักการลงโทษ ซึ่งจะทำให้การพิจารณาพักการลงโทษนั้นมีเหตุผลและมั่นคง

แต่ก็มีข้อโต้แย้งสำหรับการกำหนดโทษโดยคณะกรรมการพักการลงโทษซึ่งมาจากหน่วยงานราชทัณฑ์ว่าคณะกรรมการพักการลงโทษดังกล่าวนี้ มักจะพิจารณาพักการลงโทษโดยคำนึงถึงการบริหารงานของทัณฑสถาน (institution) มากกว่าคำนึงถึงความต้องการของผู้กระทำผิดหรือความต้องการของชุมชน โดยเฉพาะกรณีปัญหาประชากรล้นเรือนจำ ซึ่งกลายเป็นปัญหาหลักของการบริหารงานเรือนจำในหลายๆ แห่ง นอกจากนี้ ด้วยเหตุที่เป็นการค้าเนินการโดยราชทัณฑ์ซึ่งเป็นฝ่ายบริหารจึงขาดกระบวนการตรวจสอบที่จะทำให้รับรู้ถึงความโปร่งใสในการพิจารณาได้ นอกจากนี้ คณะกรรมการพักการลงโทษซึ่งสังกัดฝ่ายบริหารมักจะเพ่งเล็งเหตุผลในทางที่จะพักการลงโทษแก่นักโทษที่ประพฤติตัวดีในระหว่างอยู่ในเรือนจำ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นอาชญากรอาชีพหรืออาชญากรต้องโทษมาแล้วหลายครั้ง รู้เล่ห์เหลี่ยมชั้นเชิงในการประพฤติตัวระหว่างต้องโทษอยู่ในเรือนจำเป็นอย่างดี และเมื่อได้รับการปลดปล่อยไป

ส่วนมากก็จะกระทำผิดขึ้นอีกทันทีที่มีโอกาส ส่วนนักโทษซึ่งเพิ่งเคยต้องโทษเป็นครั้งแรกและมีความหวังที่จะกลับตัวเป็นคนดี มักจะไม่ได้ รับการพิจารณาเพราะยังไม่คุ้นเคยกับสภาพความเป็นอยู่ในเรือนจำซึ่งมักปฏิบัติผิดระเบียบบ่อยๆ

(2) คณะกรรมการพักการลงโทษที่ไม่ได้สังกัดหน่วยงานทางราชทัณฑ์

พื้นฐานของแนวทางการให้ คณะกรรมการซึ่งมิได้ สังกัดหน่วยงานทางราชทัณฑ์เป็นผู้พิจารณาพักการลงโทษนี้มาจากความคิดที่ว่าอำนาจในการพักการลงโทษนั้นมักจะมีแนวโน้มยิ่งตามการพิจารณาหรือแนวนโยบายของเรือนจำได้ง่าย หรือไม่มีความเป็นภาวะวิสัยมากพอ ซึ่งหากคณะกรรมการนั้นมีความอิสระจากราชทัณฑ์ก็จะช่วยให้การตัดสินใจเป็นภาวะวิสัยมากขึ้น เพราะไม่ควรมีผู้ใดมีอิทธิพลเหนือคณะกรรมการ 56 โดยคณะกรรมการพักการลงโทษในรูปแบบนี้อาจมีความเป็นอิสระจากราชทัณฑ์ (Autonomous) หรือมีการพิจารณาที่เป็นอิสระแต่ยังสังกัดอยู่กับราชทัณฑ์ (Consolidate) ก็ได้

การพิจารณาพักการลงโทษโดยคณะกรรมการมีทั้งผลดีและผลเสีย กล่าวคือผลดีนั้น คณะกรรมการนี้มีหน้าที่พิจารณาพักการลงโทษแก่นักโทษทั่วในทุกระยะนั้น จึงสามารถที่จะดำเนินการตามหน้าที่ของตนแก่นักโทษทุกคนและทุกแห่ง โดยใช้วิธีพิจารณาและนโยบายอันเดียวกันเป็นการเสมอภาคและไม่เปลี่ยนแปลง ผลดีอีกประการหนึ่งก็คือ โดยที่การเป็นคณะกรรมการกลาง ไม่มีส่วนรู้เห็นในการปกครองของผู้ต้องขัง จึงมักจะพิจารณาพักการลงโทษด้วยความดีมีเหตุผลและด้วยความเป็นธรรมปราศจากอคติ

อย่างไรก็ดี มีข้อโต้แย้งแนวความคิดดังกล่าวโดยมีการกล่าวว่าการพักการลงโทษนั้นมักจะเพิกเฉยต่อโปรแกรมของเรือนจำและล้มเหลวในการให้ ความช่วยเหลือที่ทางเรือนจำต้องการ ข้อสองกรรมการพักการลงโทษที่เป็นอิสระถูกกล่าวหาว่ามีพื้นฐานการตัดสินใจจากการพิจารณาที่ไม่เหมาะสม และโดยที่คณะกรรมการพักการลงโทษเป็นอิสระจากหน่วยงานราชทัณฑ์ จึงห่างไกลจากโปรแกรมของราชทัณฑ์ทำให้กรรมการไม่ได้รับรู้อย่างลึกซึ้งถึงพลวัตรในแต่ละกรณีที่พิจารณา นอกจากนี้กรรมการพักการลงโทษที่เป็นอิสระนั้นมักจะมีการคัดเลือกผู้ไม่มีประสบการณ์และขาดการฝึกฝนในระบบราชทัณฑ์ นอกจากนี้หากคณะกรรมการพักการลงโทษมาจากกรรมการโดยตำแหน่งจากหน่วยงานภายนอกจึงไม่สามารถที่จะอุทิศเวลาให้แก่หน้าที่พิจารณาพักการลงโทษอย่างเพียงพอ ทำให้การปฏิบัติหน้าที่นี้เป็นไปอย่างหละหลวมและรวบรัด ไม่มีการพิจารณากันโดยถี่ถ้วนเพียงพอ เช่น เพียงแต่อ่านประวัติย่อของนักโทษ

และเรียกนักโทษมาสัมภาษณ์เพียงสองสามนาทีแล้วก็ลงความเห็นว่าจะให้พักการลงโทษหรือไม่ ซึ่งเป็นการปฏิบัติที่ไม่ถูกต้องและไม่เกิดผลดีอย่างไรเลย⁵⁹

2.2.4.2 รูปแบบของการพักการลงโทษโดยฝ่ายตุลาการ

แนวคิดในการพักการลงโทษโดยศาลนั้นจะปรากฏอยู่ในระบบกฎหมายซีวิลลอว์ โดยในประเทศฝรั่งเศสนั้น การกำหนดให้ผู้พิพากษาเป็นผู้มีอำนาจพิจารณาพักการลงโทษอยู่บนพื้นฐานที่ว่า หากฝ่ายตุลาการนั้นต้องรับผิดชอบต่อการกำหนดโทษและหากเป้าหมายของการ

ลงโทษเป็นการฟื้นฟูและการปรับตัวผู้กระทำผิดให้เข้ากับสังคมแล้ว ฝ่ายตุลาการก็ควรมีอำนาจในการปรับเปลี่ยนโทษที่ได้กำหนดไว้เอง หากจะต้องมีการปรับระบบของโทษที่กำหนดก็ ควรจะเป็นฝ่ายตุลาการในฐานะที่มีบทบาทโดยกำเนิดในการเป็นผู้ปกป้องสิทธิของเอกชนที่จะเป็นผู้ตัดสินใจในการปรับเปลี่ยนโทษที่ได้กำหนดดังกล่าว 60 โดยนักกฎหมายฝรั่งเศสเชื่อว่าเนื่องจากฝ่ายตุลาการมีความรับผิดชอบในการพิจารณารูปแบบและขอบเขตของปฏิกิริยาของสังคมในแต่ละคดีผ่านทาง การกำหนดโทษ ดังนั้นฝ่ายตุลาการจึงควรมีอำนาจในการควบคุมระบอบภายหลังการกำหนดโทษด้วย ประกอบกับรัฐธรรมนูญมาตรา 66 ของฝรั่งเศสสนับสนุนความคิดนี้ โดยบัญญัติว่าฝ่ายตุลาการในฐานะผู้พิทักษ์เสรีภาพของปัจเจกชนควรจะเป็นผู้ควบคุมการดำเนินการบังคับโทษ ดังนั้น การพักการลงโทษจึงสมควรดำเนินการโดยศาลเอง เพื่อให้เป็นไปตามหลักนิติธรรมและมีหลักประกันความโปร่งใสและตรวจสอบได้ ไม่อยู่ภายใต้อิทธิพลใดๆ

แต่ก็มีข้อโต้แย้งแนวความคิดการพักการลงโทษโดยศาลด้วยเหตุที่ว่า ศาลนั้นจะต้องรับผิดชอบในการตัดสินพักการลงโทษโดยไม่ได้ คำนึงถึงปัจจัยด้านความประพฤติปฏิบัติและบุคลิกลักษณะของผู้กระทำผิดแต่ละคน และศาลเองก็ได้รับการฝึกฝนอบรมให้ซึ่งน้ำหนักพยานหลักฐานและค้นหาความจริงเกี่ยวกับการกระทำผิดมากกว่าการจัดการฟื้นฟูหรือเยียวยาผู้กระทำผิด ต่างจากฝ่ายราชทัณฑ์ซึ่งมีความใกล้ชิดกับผู้กระทำผิดมากกว่าและมีทักษะในการจัดการกับผู้กระทำผิดมากกว่าด้วย

2.3 หลักการของมาตรการไม่ควบคุมตัวผู้กระทำความผิดตามมาตรฐานขั้นต่ำขององค์การสหประชาชาติ (United Nations Standard Minimum Rules for Non-custodial Measures)

หลักการของมาตรการไม่ควบคุมตัวผู้กระทำความผิดตามมาตรฐานขั้นต่ำขององค์การสหประชาชาตินั้น มีแนวคิดและหลักเกณฑ์ดังนี้

2.3.1 แนวคิดของมาตรฐานขั้นต่ำของสหประชาชาติ

มาจากการที่องค์กรสหประชาชาติได้ตระหนักว่าผู้กระทำความผิดบางรายสามารถที่จะถูกปล่อยให้อยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุขและมีความเชื่อมั่นว่าการหลีกเลี่ยงการควบคุมผู้กระทำความผิดเป็นวิธีที่มีประสิทธิภาพ โดยเป็นการใช้วิธีปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดในชุมชน และเป็นประโยชน์สูงสุดทั้งต่อผู้กระทำความผิดและสังคม ซึ่งองค์กรสหประชาชาติได้กำหนดมาตรฐานขั้นต่ำไว้ที่เรียกว่า “ข้อกำหนดโตเกียว” (The Tokyo Rules)¹⁹ เพื่อให้ประเทศสมาชิกรวมทั้งประเทศไทยได้นำมาใช้สำหรับเป็นแนวทางปฏิบัติ

¹⁹ จาก “พนักงานคุมประพฤติจะปฏิบัติงานสืบเสาะและพินิจให้เป็นไปตาม Tokyo Rules ได้อย่างไร,” โดย นางเยาว์ เขียวสะอาด, (2543, กุมภาพันธ์-มีนาคม), *วารสารกรมคุมประพฤติ*, 7, น. 17, 1

ข้อกำหนดโตเกียวนี้มีแนวคิดที่มุ่งเน้นให้มีทางเลือกอื่นเพื่อใช้ในการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดแทนการลงโทษจำคุก เนื่องจากการจำกัดเสรีภาพของมนุษย์ต้องมีความเหมาะสมในมุมมองด้านความปลอดภัยของชุมชน การป้องกันอาชญากรรม ความเหมาะสมในเรื่องการแก้แค้นทดแทน การยับยั้งการเกิดอาชญากรรม และการทำให้ผู้กระทำความผิดอยู่ในสังคมได้อย่างเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันซึ่งเป็นเป้าหมายสุดท้ายของระบบงานยุติธรรมทางอาญานั้นเอง²⁰

ข้อกำหนดโตเกียวได้กล่าวถึงมาตรการ ไม่ใช่เงื่อนไขว่าเป็นการที่ผู้มีอำนาจในแต่ละขั้นตอนของกระบวนการยุติธรรมทางอาญาที่จะตัดสินใจเลือกใช้มาตรการต่างๆ โดยใช้ได้ทั้งกับผู้กระทำความผิด ผู้ต้องหา และจำเลย รวมทั้งนักโทษ โดยมีการกำหนดเงื่อนไขให้บุคคลเหล่านี้ปฏิบัติแทนการรับโทษจำคุก

มาตรการไม่ควบคุมตัวผู้กระทำความผิดตามมาตรฐานขั้นต่ำขององค์การสหประชาชาติ (United Nations Standard Minimum Rules for Non-custodial Measures) นอกจากจะเป็นการลดจำนวนผู้ต้องขังในเรือนจำแล้ว ยังเป็นการป้องกันการกระทำความผิดซ้ำ รวมทั้งทำให้การแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดเป็นไปอย่างเหมาะสมมากขึ้น ซึ่งเป็นมาตรฐานขั้นต่ำที่วางพื้นฐานการส่งเสริมการใช้มาตรการไม่ควบคุมตัวผู้กระทำความผิดและมุ่งส่งเสริมให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารกระบวนการยุติธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดและหลีกเลี่ยงกระบวนการที่เป็นทางการหรือการพิจารณาของศาลมากที่สุดเท่าที่จะทำได้ในขณะเดียวกันก็มุ่งสนับสนุนให้ผู้กระทำความผิดมีความรู้สึกรับผิดชอบต่อสังคมให้มากขึ้น²¹ ซึ่งจะประโยชน์ต่อผู้กระทำความผิดทั้งในแง่การปรับตัว การรู้สึกว่าได้มีโอกาสเพื่อกลับตัวเป็นคนดี และเป็นผลดีกับสังคมในระยะยาว

2.3.2 เป้าหมายหลักของมาตรฐานขั้นต่ำขององค์การสหประชาชาติ

ข้อกำหนดโตเกียว มุ่งส่งเสริมให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารงานของกระบวนการยุติธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการแก้ไขผู้กระทำความผิด และขณะเดียวกันก็มุ่งสนับสนุนผู้กระทำความผิดให้มีความรับผิดชอบต่อสังคม แต่อย่างไรก็ตามการใช้ข้อกำหนดโตเกียวนี้นี้ต้องขึ้นอยู่กับเงื่อนไขทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมของแต่ละประเทศ

²⁰ “การบริหารกระบวนการยุติธรรมทางอาญาในชั้นเจ้าพนักงาน,” เอกสารการประชุมนิติศาสตร์แห่งชาติครั้งที่ 2/2544 โครงการศึกษาวิจัยของสภาวิจัยแห่งชาติ สาขากระบวนการยุติธรรมทางอาญา (เอกสารไม่ตีพิมพ์เผยแพร่)

²¹ ปัญหาการนำมาตรฐานขั้นต่ำในการไม่ควบคุมตัวผู้กระทำความผิดขององค์การสหประชาชาติมาใช้ในกระบวนการยุติธรรมไทย (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารคดี). โดย อังศุเกศ วิสุทธิ์วัฒนศักดิ์, 2547, กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.

รวมถึงจุดหมายและวัตถุประสงค์ของระบบงานยุติธรรมของประเทศนั้นๆ ด้วย และเมื่อมีการนำข้อกำหนดโตเกียวมาใช้แล้ว ชาติสมาชิกต้องพยายามให้มีความสมดุลระหว่างสิทธิของผู้กระทำ ความผิด สิทธิของเหยื่อ และผลต่อสังคมเกี่ยวกับความปลอดภัยของชุมชนและการป้องกันอาชญากรรม²²

2.3.3 ขอบเขตของมาตรการไม่ควบคุมตัวผู้กระทำผิด

มาตรการดังกล่าวมุ่งใช้บังคับกับบุคคลทุกขั้นตอนของกระบวนการยุติธรรมที่อยู่ในระหว่างถูกดำเนินคดี พิจารณาคดี หรือถูกลงโทษ ไม่ว่าจะเป็นในขั้นตอนของการกล่าวหาว่ากระทำ ความผิดชั้นฟ้องร้องของอัยการ กล่าวคือมาตรการในการไม่ควบคุมตัวใช้กับบุคคลทุกคนไม่ว่า บุคคลดังกล่าวจะเป็นผู้ต้องสงสัย ผู้ถูกกล่าวหา หรือนักโทษที่ถูกศาลพิพากษาลงโทษจำคุกโดย เรือนจำแล้วก็ตาม ซึ่งในที่นี้จะเรียกรวมโดยย่อว่า “ผู้กระทำผิด” (offenders) รวมทั้งให้มีการ นำมาตรการไปใช้โดยปราศจากการเลือกปฏิบัติทั้งในด้านเชื้อชาติ สีผิว เพศ อายุ ภาษา ความเชื่อ ทางศาสนาความเห็นทางการเมืองฐานะทางสังคม การมีกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สิน แหล่งกำเนิดหรือ สถานะอื่นใด²³

มาตรการไม่ควบคุมตัวผู้กระทำผิดสามารถแบ่งได้เป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

1. การไม่ควบคุมตัวผู้กระทำผิดก่อนกระบวนการพิจารณาของศาล (Pre-trial Stage)²⁴

ในการดำเนินคดีแก่ผู้กระทำผิดก่อนการพิจารณาในชั้นศาลไม่ว่าจะเป็นชั้น เจ้าหน้าที่ตำรวจหรือพนักงานอัยการ โดยหลักแล้วจะต้องไม่ควบคุมตัวผู้กระทำผิดไว้ เว้นแต่ เป็นกรณีที่ถูกกฎหมายกำหนดไว้ว่ามีเหตุที่ทำให้ไม่อาจปล่อยผู้กระทำผิดได้ ซึ่งเป็นการคำนึงถึง ความปลอดภัยของผู้เสียหายหรือสังคม หรือมีความจำเป็นต่อการสอบสวนผู้กระทำผิด ซึ่งเป็นดุลพินิจของเจ้าหน้าที่ว่าสมควรจะควบคุมผู้กระทำผิดหรือไม่ตามกฎหมายที่บัญญัติไว้ ซึ่งหากมีการควบคุมผู้กระทำผิดในขั้นตอนนี้ก็ต้องคำนึงถึงสิทธิของผู้กระทำผิดที่พึงมีพึงได้ ตามกฎหมาย รวมทั้งสิทธิมนุษยชนอีกด้วย

2. การไม่ควบคุมตัวผู้กระทำผิดในชั้นพิจารณาคดีในศาลและการลงโทษ (trial and Sentencing Stage)

²² การควบคุมผู้ต้องโทษโดยเครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์ (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารนิติศาสตร์), โดย ชีต้า ธนจิตติวงศ์, 2553, กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

²³ United Nations Standard Minimum Rules for Non-custodial Measures (The Tokyo Rules), 1990.

²⁴ ปัญหาการนำมาตรฐานขั้นต่ำในการไม่ควบคุมตัวผู้กระทำผิดขององค์การสหประชาชาติมาใช้ ในกระบวนการยุติธรรมไทย (น.14). เล่มเดิม.

ในชั้นพิจารณาคดีศาลต้องพิจารณาความประพฤติของผู้กระทำความผิด ตลอดจนพฤติการณ์ต่างๆรวมทั้งรายงานการสืบเสาะและความเห็นของเจ้าพนักงานซึ่งกฎหมายกำหนดให้มีอำนาจหน้าที่ที่เกี่ยวกับการนั้นเพื่อประกอบการพิจารณาลงโทษหรือขอปล่อยตัวชั่วคราวด้วย แต่โดยหลักแล้วการควบคุมตัวผู้กระทำความผิดจะทำได้ เว้นแต่มีข้อยกเว้นตามกฎหมายที่ให้อำนาจในการควบคุมตัวผู้กระทำความผิดไว้ได้

ส่วนการไม่ควบคุมตัวในชั้นลงโทษนั้นก็ขึ้นอยู่กับลักษณะและพฤติการณ์แห่งการกระทำแห่งคดี ที่ศาลได้ตัดสินลงโทษว่าลงโทษแบบใด โดยหลักแล้วหากศาลตัดสินลงโทษจำคุกผู้กระทำความผิดก็ต้องถูกควบคุมตัว ซึ่งโทษทางอาญาส่วนใหญ่มีโทษจำคุกรวมเกือบทั้งสิ้น แต่ก็มีที่ศาลตัดสินลงโทษจำคุกแต่ให้รอลงอาญา หรือรอการกำหนดโทษ ซึ่งก็คือเป็นมาตรการไม่ควบคุมตัวผู้กระทำความผิดไว้

3. การไม่ควบคุมตัวผู้กระทำความผิดหลังจากมีคำพิพากษาหรือคำสั่งลงโทษ (post-Sentencing Stage)

เมื่อมีการลงโทษผู้กระทำความผิดโดยการลงโทษจำคุกในเรือนจำก็อาจบรรเทาหรือลดโทษจำคุกได้ โดยใช้มาตรการต่างๆเพื่อลดระยะเวลาที่ผู้กระทำความผิดต้องถูกจำคุก เช่น การพักการลงโทษ การอภัยโทษตามกฎหมาย การให้บำเพ็ญประโยชน์เพื่อแลกกับวันต้องโทษ หรือเข้ารับการฟื้นฟูเพื่อที่จะได้รับโอกาสปล่อยตัว เป็นต้น ซึ่งมาตรการเหล่านี้ ควรมีองค์ประกอบที่คอยทำหน้าที่ควบคุมเพื่อให้เกิดความเหมาะสมกับนักโทษแต่ละคน เพื่อที่เขาเหล่านั้นจะได้รับโอกาสที่จะคืนสู่สังคมโดยเร็วและมีความรู้สึกรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม

การใช้มาตรการไม่ควบคุมตัวผู้กระทำความผิดสามารถประยุกต์ใช้กับบุคคลทุกคนที่ถูกฟ้องร้อง อยู่ในระหว่างพิจารณาคดีหรือการดำเนินการตามคำพิพากษา เมื่อประยุกต์ใช้แล้วจะต้องกระทำโดยปราศจากการแบ่งแยกในเรื่องของเชื้อชาติ สีผิว เพศ อายุ สัญชาติ คุณสมบัติหรืออื่นๆ การใช้มาตรการไม่ควบคุมตัวผู้กระทำความผิดจะต้องมีความเหมาะสมกับสาเหตุและความรุนแรงของการกระทำความผิดตามบุคลิกภาพและภูมิหลังของผู้กระทำความผิด โดยที่ระบบงานยุติธรรมต้องกำหนดขอบเขตกว้างๆของมาตรการไม่ควบคุมตัว ผู้กระทำความผิด ตั้งแต่ขั้นก่อนฟ้องร้องจนถึงหลังการพิพากษาควรหลีกเลี่ยงกระบวนการที่เป็นทางการหรือการไต่สวนของศาลให้มากที่สุด โดยคำนึงถึงการคุ้มครองทางกฎหมายและหลักนิติธรรม ซึ่งจะเป็นการนำไปสู่การลดจำนวนผู้กระทำความผิดที่ถูกควบคุมตัว²⁵

²⁵ จาก “มาตรฐานขั้นต่ำขององค์การสหประชาชาติสำหรับมาตรการการไม่ควบคุมตัวผู้กระทำความผิด,” โดย อังคณา บุญสิทธิ์, (2541, เมษายน-มิถุนายน). *วารสารกรมคุมประพฤติ*, 5, น. 34, 3

มาตรการไม่ควบคุมตัวผู้กระทำความผิดหลังจากมีคำพิพากษาหรือคำสั่งลงโทษ (post-Sentencing Stage) มีวิธีการดังต่อไปนี้

- (ก) อนุญาตให้ลากลับบ้านได้ในระหว่างต้องโทษ (Furlough and half-way houses)
- (ข) การให้ไปทำงานหรือการให้ไปสถานศึกษา (Work or education release)
- (ค) การพักการลงโทษซึ่งจะมีรูปแบบต่างๆของการปล่อยจากคุกโดยมีเงื่อนไขทัณฑ์

บน (Various forms of parole)

- (ง) การลดโทษ (Remission)

(จ) การให้อภัยโทษ (Pardon) อันเป็นการใช้หลักการไม่ควบคุมภายหลังที่ผู้กระทำความผิดรับโทษไปแล้วระยะเวลาหนึ่ง

โดยในที่นี้จะกล่าวถึงเฉพาะ) (ค) การพักการลงโทษซึ่งจะเป็นรูปแบบของการปล่อยจากคุกโดยมีเงื่อนไขทัณฑ์บน (Various forms of parole) ตามมาตรฐานขั้นต่ำขององค์การสหประชาชาติ (United Nations Standard Minimum Rules for Non-custodial Measures) โดยใช้เครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์ (electronic monitoring) ซึ่งอยู่ในขอบเขตของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้

การพักการลงโทษซึ่งจะมีรูปแบบต่างๆ ของการปล่อยจากคุกโดยมีเงื่อนไขทัณฑ์บน (Various forms of parole) นั้นคือการพักการลงโทษให้แก่ผู้ต้องโทษที่ยังไม่ถึงกำหนดปล่อยตัวให้ได้รับการปล่อยตัวก่อนกำหนด ตามหลักเกณฑ์ความประพฤติหรือลักษณะของนักโทษเด็ดขาดที่อยู่ในระหว่างรับโทษจำคุก โดยมีการกำหนดเกี่ยวกับทัณฑ์บนหรือต้องถูกคุมประพฤติในระหว่างที่ถูกปล่อยตัวไป โดยจะกำหนดสิ่งให้นักโทษต้องกระทำหรืองดเว้นกระทำการบางอย่าง เช่น ให้มารายงานตัวตามระยะเวลาและสถานที่ที่กำหนด ให้ไปเข้ารับการฟื้นฟูบำบัด ให้ไปทำสาธารณะประโยชน์เป็นต้น หรือห้ามออกนอกพื้นที่ หรือห้ามเข้าพื้นที่ๆกำหนดเช่นบาร์เหล้า หรือสถานที่ที่อาจทำให้เกิดปัญหา โดยจะใช้เครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์คอยบอกตำแหน่งของผู้กระทำความผิดว่าไปยังสถานที่ใด เวลาใดในแต่ละวัน โดยเครื่องมือนี้จะส่งสัญญาณเตือนหากเข้าเขตที่ห้ามหรือออกนอกเขตที่กำหนดได้

การควบคุมผู้กระทำความผิดด้วยเครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์ในระหว่างพักการลงโทษนี้ช่วยให้สามารถป้องกันการหลบหนี สามารถตามตัวผู้กระทำความผิดได้ทันทีหากฝ่าฝืนข้อกำหนดในการคุมประพฤติโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อลดความแออัดในเรือนจำ เพราะผู้กระทำผิดบางรายกระทำผิดร้ายแรงเกินกว่าจะใช้มาตรการทางเลือกในการลงโทษแทนการลงโทษจำคุกได้ การลงโทษจำคุกจึงเป็นการลงโทษที่เหมาะสม แต่เมื่อลงโทษไประยะเวลาหนึ่งแล้วก็สมควรได้รับโอกาสที่จะกลับตัว ได้ใช้ชีวิตอยู่ในชุมชนได้เป็นปกติเพื่อทำตัวให้เป็นประโยชน์ต่อสังคมต่อไป

การใช้เครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์กับผู้กระทำผิดในระหว่างพักการลงโทษนั้นได้รับความนิยมในหลายๆประเทศทั่วโลก เนื่องจากการลดค่าใช้จ่ายและลดจำนวนเจ้าหน้าที่คุมประพฤติได้ นอกเหนือจากการที่ต้องไปตรวจตามบ้านของผู้กระทำผิดตามกำหนดแล้วก็สามารถสอดส่องผู้กระทำผิดได้จากจอมอนิเตอร์ที่แสดงตำแหน่งของผู้กระทำผิดแต่ละคน โดยเฉพาะหากผู้กระทำผิดไปมาหาสู่กันก็จะสามารถรู้ได้ทันทีโดยไม่ต้องตามจับตามองการใช้เครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์มาปรับใช้กับการพักการลงโทษนั้น สามารถปรับใช้ได้หลากหลาย เพราะการคุมประพฤติในระหว่างการพักการลงโทษนั้น ไม่มีอะไรเป็นหลักประกันได้เลยว่าผู้กระทำผิดจะปฏิบัติตามเงื่อนไขเมื่ออยู่ห่างสายตาเจ้าหน้าที่ เครื่องมือจะคอยบอกตำแหน่งตลอดเวลาวันที่ต่อวันที่ทำให้สามารถรู้ถึงกิจวัตรประจำวันของผู้สวมใส่ได้ ซึ่งทำให้ผู้กระทำผิดที่เข้าโปรแกรมนี้ไม่กล้าที่จะประพฤติผิดเงื่อนไขทัณฑ์บนเพราะทำให้อาจต้องกลับไปรับโทษจำคุกอีกได้

ประเทศไทยในฐานะชาติสมาชิกได้มีการนำมาตรฐานขั้นต่ำขององค์การสหประชาชาติสำหรับมาตรการไม่ควบคุมตัวมาใช้เป็นรูปธรรม โดยการนำวิธีการคุมประพฤติมาใช้ทั้งในชั้นลงโทษ และในชั้นตอนพักการลงโทษ ซึ่งกระจายอยู่ในความรับผิดชอบของหน่วยงานต่างๆ แต่อย่างไรก็ตามมาตรฐานขั้นต่ำขององค์การสหประชาชาติไม่ได้กล่าวถึงรายละเอียดปลีกย่อยของมาตรการควบคุมผู้กระทำผิด ที่อยู่ในระหว่างทัณฑ์บนจากการพักการลงโทษไว้โดยอาศัยเครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์ซึ่งเป็นรูปแบบหนึ่งของมาตรการไม่ควบคุมผู้กระทำผิดไว้ ดังนั้นชาติสมาชิกแต่ละประเทศต้องแสวงหาหลักการและวิธีปฏิบัติให้เป็นที่ยอมรับและมีความเหมาะสมกับสภาพสังคมด้วย²⁶

2.4 หลักการใช้เครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์

การนำระบบเรือนจำมาเป็นมาตรการในการลงโทษผู้กระทำผิดนั้น ได้มีพัฒนาการมากกว่า 2 ศตวรรษ โดยหวังว่าการใช้ระบบเรือนจำจะเป็นมาตรการลงโทษที่มีมนุษยธรรมและให้ประโยชน์แก่สังคมมากกว่าการลงโทษแบบดั้งเดิม แต่เมื่อเวลาผ่านไปความเชื่อมั่นของสังคมต่อระบบเรือนจำเริ่มลดน้อยลง เพราะระบบเรือนจำได้แสดงให้เห็นถึงผลกระทบในทางลบต่อตัวผู้กระทำผิดเองและสังคมส่วนรวม อาทิ ปัญหาผู้ต้องขังล้นเรือนจำ ปัญหาสภาพลักษณะและการยอมรับของสังคมที่มีต่อ ผู้กระทำผิด ปัญหาการถ่ายทอดพฤติกรรมอาชญากร ปัญหาข้อจำกัด

²⁶ มาตรฐานขั้นต่ำขององค์การสหประชาชาติสำหรับมาตรการการไม่ควบคุมตัวผู้กระทำผิด

ด้านทรัพยากรของเรือนจำ และปัญหาการเรียกร้องด้านสิทธิมนุษยชนในเรือนจำ ดังนั้นในระยะหลังจึงเกิดความตื่นตัวในความคิดใหม่ๆ เกี่ยวกับการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดโดยไม่ใช้เรือนจำ การปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดในชุมชน การลดการใช้โทษจำคุก²⁷ การให้นักโทษสามารถออกจากคุกกลับบ้านได้บางครั้ง หรือไปทำหน้าที่ของตนในเวลากลางวัน หรือการใช้การจำคุกบางส่วนและคุมประพฤติบางส่วน ทั้งนี้โดยมุ่งเน้นที่จะให้ผู้กระทำความผิดออกไปและไม่กลับเข้ามาสู่กระบวนการยุติธรรม

2.4.1 ประวัติการใช้เครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์

การควบคุมผู้กระทำความผิดโดยใช้ เครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Monitoring) เป็นมาตรการหนึ่งในการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดแทนการใช้เรือนจำ ซึ่งได้ถูกคิดค้นขึ้นในช่วงทศวรรษ 1960-1970 โดยเป็นส่วนหนึ่งจากการคิดค้นของ Dr. Ralph Schwitzgebel คณะกรรมการในการทดลองด้านจิตวิทยาของมหาวิทยาลัย Harvard ซึ่งต้องการประดิษฐ์อุปกรณ์ที่มีประโยชน์ต่อสังคมซึ่งมีราคาไม่แพงและสามารถใช้เป็นทางเลือกสำหรับผู้กระทำความผิดอันจะมีประโยชน์ต่อบุคคลต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรมและสังคมทั่วไป แล้วในค.ศ. 1964 Dr. Ralph Schwitzgebel ได้พัฒนาวิทยุที่ส่งข้อมูลโดยบุคคลสามารถสวมใส่อุปกรณ์ดังกล่าวได้ โดยมีความสามารถในการส่งสัญญาณเป็นระยะทาง 400 เมตร และสามารถกำหนดสถานที่ตั้งของผู้ที่สวมใส่อุปกรณ์ดังกล่าวได้ แม้ว่าอุปกรณ์ดังกล่าวจะได้มีการจดสิทธิบัตรในปีค.ศ. 1969 แต่อุปกรณ์ดังกล่าวได้นำมาใช้จริงหลังจากนั้นประมาณ 20 ปี หลังจากนั้นได้มีการนำเทคโนโลยีอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์มาใช้ในการควบคุมผู้กระทำความผิดในประเทศสหรัฐอเมริกา แคนาดา สหราชอาณาจักร และประเทศอื่นๆ ทั่วโลกโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อลดจำนวนผู้ต้องขังในเรือนจำ²⁸

ใน ค.ศ. 1977 ผู้พิพากษา Jack Love ชาวอเมริกันในเมือง Albuquerque มลรัฐนิวเม็กซิโก ได้รับแรงกระตุ้นจากการ์ตูน Spiderman (ไอ้แมงมุม) ในการนำอุปกรณ์ที่สามารถติดตามผู้กระทำความผิดมาใช้ และได้ชักชวนให้ผู้เชี่ยวชาญ (Michael Goss) ของบริษัทในการออกแบบและผลิตอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ใน ค.ศ. 1983 จึงกล่าวได้ว่า ผู้พิพากษา Jack love ได้พิพากษาคดีให้มีการนำอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์มาใช้สำหรับผู้กระทำความผิดเป็นคนแรกในเมือง Albuquerque โดยเป็น

²⁷ จาก “แนวความคิดเบื้องต้นเกี่ยวกับการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดโดยไม่ใช้เรือนจำ,” โดย นัทธี จิตสว่าง, *วารสารราชทัณฑ์*, 29, น.13

²⁸ สุนนทิพย์ จิตสว่าง และจิตติยา เพชรมณี, “โครงการติดตามประเมินผลการนำระบบการควบคุมด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์มาใช้กับผู้กระทำความผิด,” (รายงานผลการวิจัย) คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2549, น. 13.

ผู้พิพากษาของศาลที่ได้มีคำสั่งแรกของโลกให้มีการติดเครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์กับผู้กระทำความผิดที่ได้รับการพักการลงโทษเพื่อเฝ้าติดตามพฤติกรรม²⁹

หลังจากนั้นก็มีการนำแนวคิดในการใช้ที่อยู่อาศัยที่เป็นที่ควบคุมผู้กระทำความผิดโดยอาศัยระบบอิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัวมาช่วย เพื่อช่วยลดความแออัดของผู้ต้องขังในเรือนจำและทัณฑสถาน รวมทั้งเป็นการให้โอกาส ผู้กระทำความผิดได้ใช้ชีวิตในชุมชนได้อย่างปกติ ซึ่งต่อมาเมือง Palm beach และ Florida ได้พัฒนาการใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์เพื่อเป็นการลดความแออัดขังของผู้ต้องขังในเรือนจำ และรู้จักกันในนามของอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ ที่ใช้ติดตามอย่างใกล้ชิด “tagging”³⁰

โดยโครงการในการใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์มาใช้สำหรับการควบคุมผู้กระทำความผิดได้มีการพัฒนาอย่างรวดเร็ว มีการนำมาใช้เป็นจำนวนมากในสหรัฐอเมริกา ดังจะเห็นได้จากในค.ศ.1988 มีผู้กระทำความผิดจำนวน 2,300 คน ในจำนวน 32 มลรัฐที่ถูกควบคุมตัวด้วยอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ต่อมาจากนั้นเป็นเวลา10ปี มีการใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ในการควบคุมผู้กระทำความผิดที่ถูกควบคุมด้วยอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์จำนวน 95,000คน และต่อมามีการใช้ อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์เพิ่มมากถึง 40เท่า นอกจากนี้ในปัจจุบันมีการใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ในการควบคุมผู้กระทำความผิดทุกมลรัฐในประเทศ สหรัฐอเมริกาและในแถบยุโรป

2.4.2 ความหมายของการควบคุมผู้กระทำความผิดโดยเครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์ที่อยู่ในระหว่างพักการลงโทษ

การควบคุมผู้กระทำความผิดโดยเครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์ที่อยู่ในระหว่างพักการลงโทษคือการที่ตั้งข้อกำหนดให้ผู้กระทำความผิดที่ได้รับการพักการลงโทษและอยู่ในระหว่างคุมประพฤติต้องใส่อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ที่เป็นเครื่องติดตามตัวและบอกตำแหน่ง โดยผู้กระทำความผิดสามารถใช้ชีวิตประจำวันได้ตามปกติ เช่น การไปทำงาน หรือไปเรียนหนังสือ แต่อาจถูกจำกัดบริเวณห้ามเข้าหรือออกจากพื้นที่ใดพื้นที่หนึ่ง หรือมีข้อกำหนดให้ต้องไปเข้ากลุ่มบำบัดหรือทำสาธารณะประโยชน์ โดยอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์นี้จะเป็นลักษณะเหมือนกำไลข้อมือหรือข้อเท้าที่ไม่สามารถถอดได้เอง โดยจะทำงานสัมพันธ์กับตัวรับสัญญาณที่แตกต่างกันไป เช่น หากถูกจำกัดบริเวณในลักษณะแคบเช่นที่บ้าน จะมีตัวรับสัญญาณที่คอยบอกบริเวณไว้ หากออกนอกเขตสัญญาณ เครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์จะส่งสัญญาณไปที่ระบบศูนย์กลาง ซึ่งจะทำให้เจ้าหน้าที่รู้ว่าผู้กระทำความผิดละเมิดข้อตกลง ตัวรับสัญญาณนี้ยังสามารถบอกตำแหน่งได้จากดาวเทียม โดยสามารถบอกตำแหน่งของสถานที่ๆ เดินทางไป และอยู่สถานที่นั้นนานเท่าไรหรืออีกด้วย หรืออาจ

²⁹ แหล่งเดิม.

³⁰ แหล่งเดิม.

กำหนดพื้นที่กับผู้กระทำความผิดไว้ว่าห้ามเข้าพื้นที่ใด หากฝ่าฝืนตัวรับสัญญาณก็จะเตือนที่อุปกรณ์ และเตือนไปที่ระบบเช่นกัน ซึ่งทำให้เป็นเรื่องง่ายต่อการตรวจสอบพฤติกรรม

การควบคุมผู้กระทำความผิดโดยใช้เครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์เป็นวิธีการในการปฏิบัติ ต่อผู้กระทำความผิดโดยไม่ใช้เรือนจำด้วยการควบคุมหรือจำกัดบริเวณ ผู้กระทำความผิดในคดี ความผิดเล็กน้อยหรือคดีความผิดที่ไม่ร้ายแรงไว้ในสถานที่หนึ่งใดที่มีใช้เรือนจำและสามารถใช้ ชีวิตได้อย่างปกติสุขภายในบริเวณที่ถูกจำกัด โดยมี เครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์เป็นอุปกรณ์ในการ ควบคุมและตรวจสอบ ผู้กระทำความผิดจะต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขที่ศาลกำหนด ซึ่งศาลจะใช้ ดุลพินิจพิจารณากำหนดเงื่อนไขตามความเหมาะสมกับผู้กระทำความผิดเป็นรายกรณี หากผู้กระทำ ความผิดไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขที่กำหนดจะต้องเข้ารับโทษในเรือนจำ³¹

และในกฎกระทรวงซึ่งได้ให้ความหมายของอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ไว้ว่า“อุปกรณ์ อิเล็กทรอนิกส์” หมายความว่า เครื่องอุปกรณ์รับส่งสัญญาณอิเล็กทรอนิกส์ หรือเครื่องมือใดๆ ที่ใช้ ติดตามตัวหรือที่ใช้สวมใส่ข้อมือ ข้อเท้า หรืออวัยวะส่วนอื่นใดของผู้ถูกจำกัด รวมทั้งระบบ อิเล็กทรอนิกส์ที่สามารถใช้ตรวจสอบหรือจำกัดการเดินทางและอาณาเขตของผู้ถูกจำกัดได้³²

2.4.3 วัตถุประสงค์ของมาตรการการสอดส่องโดยเครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์³³

วัตถุประสงค์ของมาตรการการสอดส่องโดยเครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์นั้น มีขึ้นเพื่อ วัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้

- (1) เพื่อเหตุผลด้านมนุษยธรรม
- (2) เพื่อเสริมสร้างการจับกุมที่บ้าน;
- (3) เพื่อลดความแออัดขังขี้ดในเรือนจำ
- (4) เพื่อเป็นกรณีพิเศษ แก่นักโทษที่มีความต้องการในการรักษาเป็นพิเศษ (เช่นนักโทษ ที่เป็นเอชไอวี/เอดส์หรือต้องการการดูแลสุขภาพพิเศษ);
- (5) การได้รับให้อนุญาตออกไปทำงานและการต้องไปศึกษา และ
- (6) เพื่อป้องกันเหยื่อ หรือพยาน

³¹ ศึกษาทัศนะของบุคลากรในกระบวนการยุติธรรมต่อการนำวิธีการควบคุมผู้กระทำความผิดโดยใช้ เครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์มาใช้ในประเทศไทย (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารคดี), โดย อรรถพร สุจริตจันทร์, 2533, กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

³² หนังสือราชกิจจานุเบกษา เล่ม 130 ตอนที่ 28 ก 22 มีนาคม 2556

³³ United Nations Office on Drugs and Crime Regional Office for Central America and the Caribbean;Criminal Justice and Prison Reform Team “The use of electronic monitoring bracelets as an alternative measure to imprisonment in Panama.” p. 8.